

‘Verbreding landbouw moet op regioniveau gebeuren’

LTO Nederland neemt de verbrede landbouw uiterst serieus, benadrukt Jan Willem Straatsma. Maar hij snapt wel dat veel ondernemende boeren die boodschap niet direct oppikken. ‘LTO moet meer aansluiting zoeken bij innovatieve ondernemers.’

Mensen met een burnout opvangen, akkerranden vol bloemen, kano-verhuur, verkoop van kaas, organiseren van kinderfeestjes: van alles pakken ondernemers op naast de productie van landbouwproducten. Binnen de onderzoeksprogramma’s voor systeeminnovaties is deze verbrede landbouw niet meer weg te denken. De activiteiten direct gericht op burgers zijn essentieel in een verstedelijkt platteland. Ook al staan onderzoekers achter hen, veel ondernemers die een andere tak starten of gestart zijn, hebben het gevoel dat ze alleen staan. Zeker van ‘hun’ belangenorganisatie LTO Nederland verwachten ze meer. ‘Onterecht’, vindt Jan Willem Straatsma, beleidsmedewerker verbrede landbouw bij LTO. ‘Wij doen juist heel veel voor verbrede landbouw.’

Wat doen jullie dan voor de verbrede landbouw?

‘Veel gebeurt achter de schermen. We lobbyen bijvoorbeeld keihard voor een flexibeler Programma Beheer, waar de boeren die aan natuurbeheer doen beter mee uit de voeten kunnen. Al vanaf 1995 proberen we verbrede landbouw op de agenda te zetten door te praten met LNV, VROM, ANWB, Natuurmonumenten. Dat is uitstekend gelukt als je ziet hoe iedereen er nu mee weg loopt. Maar nu zie je dat de ruimtelijke ordening achterloopt. Daarom gaan we een handboek maken dat laat zien welke wensen er zijn vanuit de verbrede landbouw om streek- en bestemmingsplannen bij te stellen. En dat LTO nu een vakgroep verbrede landbouw heeft, is toch ook een bewijs dat LTO het serieus neemt?’

Toch hebben ondernemers het gevoel dat LTO alleen voor schaalvergroting is. En dat verbrede landbouw iets is voor boeren die bijna stoppen.

‘Het is niet zo dat alleen boeren die bijna stoppen er uit nood iets bij gaan doen. De krachtigste verbreding komt juist van grootschalige bedrijven. Macro-economisch gaat het misschien om drie tot vijf procent van het inkomen, maar voor individuele bedrijven maakt de verbrede tak van sport soms wel 40 tot 50 procent van de verdiensten uit. Sommigen gaan nog verder en verdienen in een totaal andere economie. Die beweging nemen wij heel serieus. Maar een aantal mensen gelooft niet dat we dat menen.’

Waarom komt dat dan niet over?

‘Wij hebben in het verleden altijd een heel algemeen en sectoraal beleid gevoerd. Daarbij zijn we te veel losgekomen van wat de individuele ondernemer drijft. We hebben ons te weinig laten voeden door innovatieve boeren en tuinders. Maar het is ook zo dat wij hen tegelijk een spiegel voorhouden. Je ziet dat de vergunningverlening achter blijft. Daarom roept LTO-voorzitter Gerard Doornbos: let goed op of het wel kan, of je de ruimte wel bevochten krijgt bij regionale overheden. En kijk of je verbreding wel economisch duurzaam is. Soms ook denken boeren en tuinders er te gemakkelijk over. Dan leggen ze hun idee neer bij LTO of een gemeente en dan denken ze dat die het wel gaat uitvoeren. Maar ondernemers hebben hun eigen verantwoordelijkheid.’

Jan Willem Straatsma: 'Verbrede ondernemers hebben elkaar nodig. Iemand die kano's verhuurt heeft belang bij een collega met groen.'

Wat gaat LTO nu verder doen?

'Je ziet dat het aantal verbrede ondernemers bij LTO veel minder is dan het peloton. Die innovatieve ondernemers zijn zich aan het hergroeperen buiten LTO in nieuwe samenwerkingsverbanden. Wij willen daar aansluiting bij zoeken. Dat is ook voor de vernieuwing van onze eigen organisatie van belang. Anders gaat de spirit er uit. Daarom kijken we naar waar individuele ondernemers mee bezig zijn. Wat vragen zij van ons? Uiteindelijk moet het op regioniveau gaan gebeuren. Daarna moeten de regio's zo snel mogelijk van elkaar leren.'

Wat moet er gebeuren in de regio's?

'Als ik kijk naar de gemeentes en provincies, dan zijn er heel veel ambtenaren die inhoudelijk niets weten van de omslag die boeren moeten maken. Die ambtenaren moet je wijzer krijgen en mee krijgen in de ontwikkelingen. Daarvoor zijn wij een sterke partner. Wij praten met de regionale bestuurders, de gedeputeerden en wethouders. Ook gaan we in overleg met andere ondernemers, bijvoorbeeld de recreatie-ondernemers. Samenwerken met andere economische sectoren en andere ministeries is ook een vorm van verbreding. Daarmee creëer je ruimte voor vernieuwd ondernemerschap en we krijgen allianties die veel breder zijn dan we vroeger mogelijk achtten. Ook de ondernemers hebben elkaar nodig. Iemand die kano's verhuurt heeft belang bij een collega met groen. Zo heb je een mix nodig van verschillende ondernemers.'

Speelt het onderzoek daar nog een rol in?

'Bedrijven zijn vaak aanbod aan het maken naar hun eigen idee zonder dat de vraag in een regio helder is. Dan is het zaak die regionale bestuurders te bevragen over wat zij willen, wat wel mag, wat niet en wat niet kan en dat ook aan de burgers te vragen. Die vraagarticulatie komt veel preciezer dan we vaak denken. Het matchen van die partijen is een taak van het onderzoek. Verder is er al veel onderzoek gedaan. Het volgende is dan wie daar samen in verder gaat en dat is niet de taal van het onderzoek.'

En wat zegt u nu tegen ondernemers die vinden dat LTO hen niet steunt?

'Ik snap gelijk wat ze bedoelen. Er zijn er binnen LTO die nog in het, wat ik noem, oude denken zitten. Dat kom je bij elke organisatie in verandering tegen. Maar het ligt ook wel aan henzelf. Komen ze wel met hun vragen bij ons? Ze kunnen ook naar de mensen kijken die wel met ze meebewegen. Ook bij de regionale LTO's zijn er mensen die voorop lopen. Door met hen samen te werken krijg je weer nieuwe kansen. En ja, we moeten ook binnen LTO bedenken hoe we de boodschap beter door laten klinken dat ook wij verbrede landbouw steunen.'

Meer informatie over verbrede landbouw in het onderzoek:
Andries Visser, PPO, t 0320 291347, e andries.visser@wur.nl